

1. ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΑΓΟΡΩΝ

1. Επισκόπηση Αγορών

Στην παρούσα επισκόπηση παρουσιάζονται αναλυτικά στατιστικά στοιχεία αναφορικά με την πορεία της αγοράς των Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών στην Ελλάδα.

Επισημαίνεται ότι, από οικονομικής απόψεως, η εφαρμογή των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης (ΔΠΧΠ) στις οικονομικές καταστάσεις των εισηγμένων εταιρειών στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών Αθήνας (ΧΑΑ), δεν επιτρέπει την άμεση σύγκριση των οικονομικών στοιχείων του 2005 με τις προηγούμενες χρονιές. Μπορούμε, ωστόσο, να μιλήσουμε για αύξηση στον κύκλο εργασιών και στο σύνολο του ενεργητικού. Η παρατηρούμενη, αντίθετα, πτώση στα μικτά κέρδη οφείλεται κυρίως στη χρήση των ΔΠΧΠ, η οποία καθιστά αδύνατη οποιαδήποτε σύγκριση με τα προηγούμενα χρόνια. Παράλληλα, συνεχίστηκε για έκτη συνεχόμενη χρονιά η πτωτική τάση του Υπο-δείκτη Τιμών Καταναλωτή για τις Επικοινωνίες, σε αντίθεση με το Γενικό Δείκτη Τιμών Καταναλωτή (ΓΔΤΚ).

Ο αριθμός των αδειοδοτημένων παρόχων συνέχισε να αυξάνεται. Επισημαίνεται, ωστόσο, ότι το Ευρωπαϊκό Κανονιστικό Πλαίσιο, του οποίου η ενσωμάτωση στην ελληνική νομοθεσία πραγματοποιήθηκε στις αρχές του 2006, κατήργησε το καθεστώς Γενικών και Ειδικών Αδειών.

Στη σταθερή τηλεφωνία, ο ανταγωνισμός σε επίπεδο υποδομών παρέμεινε σε πολύ χαμηλά επίπεδα. Το 2005, μόλις το 1% των συνδέσεων χρησιμοποιούσαν εναλλακτικό πάροχο για πρόσβαση στο δημόσιο τηλεφωνικό δίκτυο, έναντι 7,7% στην Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.). Αντίθετα, πρόοδο παρουσίασε ο ανταγωνισμός σε επίπεδο υπηρεσιών. Οι εναλλακτικοί πάροχοι συνέχισαν να διευρύνουν τα μερίδιά τους στην εξερχόμενη κίνηση. Συγκεκριμένα, στο τέλος του α' εξαμήνου 2005, το μερίδιο των εναλλακτικών παρόχων στις εξερχόμενες κλήσεις (μετρούμενες βάσει του όγκου κίνησης) ανήλθε σε 28,7% έναντι 26% στο τέλος του β' εξαμήνου 2005. Εντονότερος

ανταγωνισμός σημειώθηκε στις διεθνείς κλήσεις, όπου το μερίδιο των εναλλακτικών παρόχων ανήλθε στο τέλος του α' εξαμήνου 2005 σε 50,4%.

Αναφορικά με τα τιμολόγια λιανικής, στη σταθερή τηλεφωνία δεν σημειώθηκαν σημαντικές μεταβολές ενώ το κόστος στην Ελλάδα μιας 3-λεπτης αστικής και υπεραστικής κλήσης παραμένει κάτω του ευρωπαϊκού μέσου όρου. Ωστόσο, η αύξηση τόσο του μηνιαίου παγίου όσο και του ΦΠΑ, είχε ως αποτέλεσμα το μέσο μηνιαίο έξοδο για τον Έλληνα οικιακό χρήστη να υπερβεί το αντίστοιχο έξοδο του Ευρωπαίου χρήστη.

Η Διασύνδεση τόσο στη σταθερή όσο και στην κινητή τηλεφωνία παρουσίασε άνοδο σε σχέση με το 2004. Τα τέλη Διασύνδεσης στο δίκτυο του κυρίαρχου τηλεπικοινωνιακού παρόχου στην Ελλάδα (ΟΤΕ) κυμάνθηκαν τον Οκτώβριο του 2005 λίγο χαμηλότερα από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, σύμφωνα με στοιχεία της 11^{ης} Έκθεσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής¹ για την αγορά Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών στην Ευρώπη. Αντίθετα, τα τέλη τερματισμού στα δίκτυα κινητής τηλεφωνίας τον Οκτώβριο του 2005 ήταν σημαντικά υψηλότερα (σχεδόν 18%) από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, κατατάσσοντας την Ελλάδα ως την 6η ακριβότερη χώρα ανάμεσα στα 25 κράτη μέλη της Ε.Ε., σύμφωνα πάντα με τα στοιχεία της 11^{ης} Έκθεσης.

Η αγορά του Διαδικτύου εξακολούθησε να κινείται με ανοδικούς ρυθμούς, καθώς τόσο τα έσοδα όσο και οι συνδρομητές παρουσίασαν σημαντική αύξηση. Παράλληλα, συνεχίστηκε να αυξάνεται με ταχείς ρυθμούς ο αριθμός Ονομάτων Δικτυακών Τόπων με κατάληξη [.gr], τα οποία στο τέλος του 2005 υπερέβησαν τις 120.000, παρουσιάζοντας αύξηση 42% σε σχέση με το τέλος του 2004.

Αναφορικά με την Ευρυζωνικότητα, παρατηρήθηκε σημαντική αύξηση των ευρυζωνικών γραμμών, ιδίως κατά το τελευταίο τρίμηνο του έτους. Συγκεκριμένα, ο αριθμός των ευρυζωνικών γραμμών στο τέλος του

¹ http://europa.eu.int/information_society/policy/ecommerce/implementation_enforcement/annualreports/11threport/index_en.htm

2005 ανήλθε στις 160.113. Η Ελλάδα, ωστόσο, παραμένει ουραγός ανάμεσα στα 25 κράτη μέλη της Ε.Ε., με διείσδυση 1,45% στον πληθυσμό, έναντι μέσης διείσδυσης 12,75% στην Ε.Ε. Σημαντικό πρόβλημα στην ελληνική ευρυζωνική αγορά αποτελεί η μονοδιάστατη ανάπτυξη, καθώς το 99% των ευρυζωνικών γραμμών βασιζόταν σε τεχνολογία ADSL. Το γεγονός αυτό αποτελεί δείγμα του χαμηλού επιπέδου ανταγωνισμού από απόψεως υποδομών.

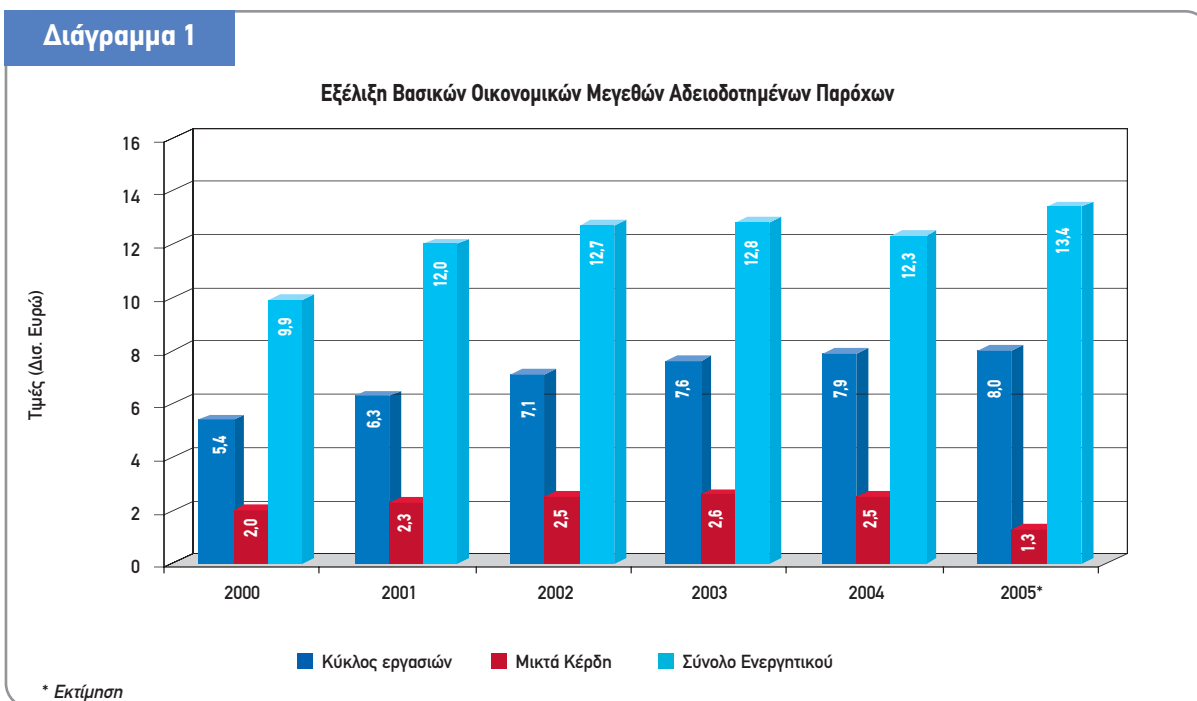
Ιδιαίτερα χαμηλή παρέμεινε επίσης η ανάπτυξη της Αδεσμοποίητης Πρόσβασης στον Τοπικό Βρόχο (ΑΠΤΒ), η οποία στο τέλος του 2005 ανήλθε στις 6.884 γραμμές (διείσδυση 0,13% επί των κύριων τηλεφωνικών γραμμών). Το κόστος της ΑΠΤΒ στην Ελλάδα ήταν ιδιαίτερα χαμηλό όσον αφορά στις γραμμές πλήρους πρόσβασης (3^η φθηνότερη χώρα στην Ε.Ε.), αλλά σχετικά υψηλό όσον αφορά στις γραμμές μεριζόμενης πρόσβασης (πάνω από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο).

1.1. Οικονομικά Στοιχεία της Αγοράς

Στην παρούσα ενότητα παρουσιάζονται τα βασικά οικονομικά στοιχεία της ελληνικής αγοράς Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών, όπως αυτά προκύπτουν από τους δημοσιευμένους ισολογισμούς των αδειοδοτημένων παρόχων για το διάστημα 2000-2004. Για το 2005, τα διάφορα οικονομικά μεγέθη για τους παρόχους που είναι εισηγμένοι στο Χ.Α., βασίζονται στις ετήσιες οικονομικές καταστάσεις τους, σύμφωνα με τα ΔΠΧΠ. Επιπλέον, έχουν ληφθεί υπόψη στοιχεία που συλλέγει η ΕΕΤΤ σε εξαμηνιαία βάση από τους αδειοδοτημένους παρόχους, αναφορικά με τον κύκλο εργασιών, τις επενδύσεις κ.ά.

Η εφαρμογή των ΔΠΧΠ αιτιολογεί ένα μεγάλο μέρος των μεταβολών που παρατηρούνται στα παρουσιαζόμενα μεγέθη. Συνεπώς, η σύγκριση των οικονομικών στοιχείων των εισηγμένων παρόχων μεταξύ του 2004

Διάγραμμα 1

Πηγή: ΕΕΤΤ (βάσει δημοσιευμένων ισολογισμών)

2005 ανήλθε στις 160.113. Η Ελλάδα, ωστόσο, παραμένει ουραγός ανάμεσα στα 25 κράτη μέλη της Ε.Ε., με διείσδυση 1,45% στον πληθυσμό, έναντι μέσης διείσδυσης 12,75% στην Ε.Ε. Σημαντικό πρόβλημα στην ελληνική ευρυζωνική αγορά αποτελεί η μονοδιάστατη ανάπτυξη, καθώς το 99% των ευρυζωνικών γραμμών βασιζόταν σε τεχνολογία ADSL. Το γεγονός αυτό αποτελεί δείγμα του χαμηλού επιπέδου ανταγωνισμού από απόψεως υποδομών.

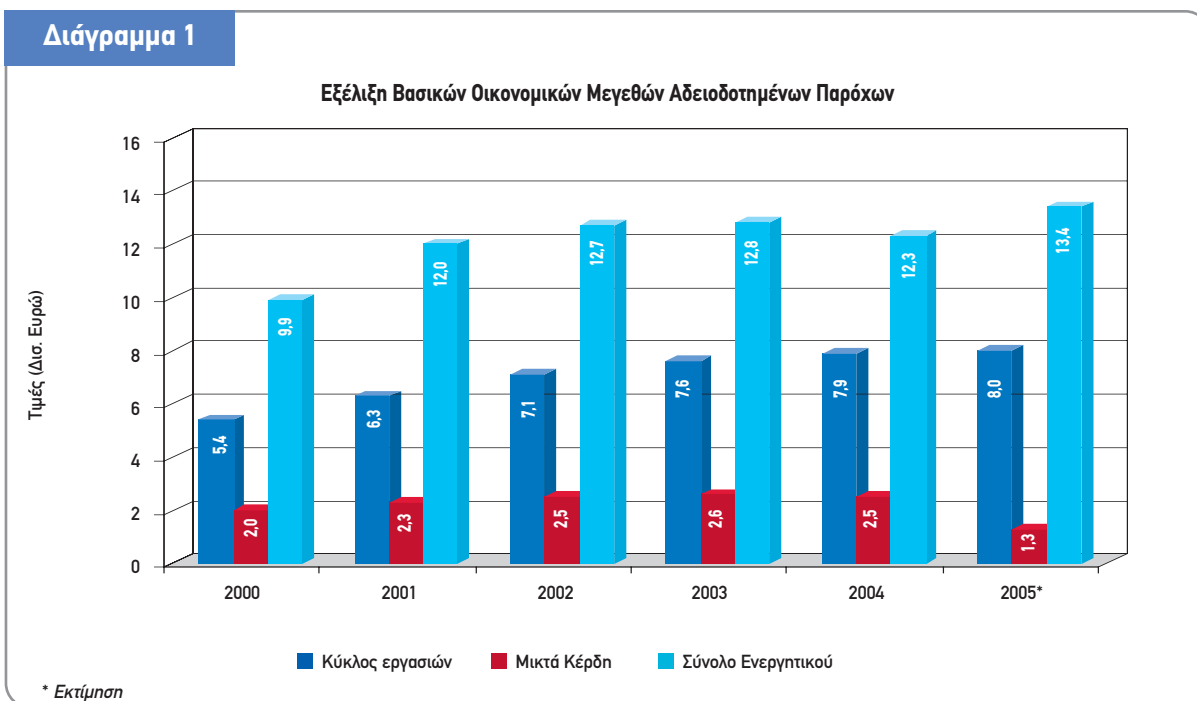
Ιδιαίτερα χαμηλή παρέμεινε επίσης η ανάπτυξη της Αδεσμοποίητης Πρόσβασης στον Τοπικό Βρόχο (ΑΠΤΒ), η οποία στο τέλος του 2005 ανήλθε στις 6.884 γραμμές (διείσδυση 0,13% επί των κύριων τηλεφωνικών γραμμών). Το κόστος της ΑΠΤΒ στην Ελλάδα ήταν ιδιαίτερα χαμηλό όσον αφορά στις γραμμές πλήρους πρόσβασης (3^η φθηνότερη χώρα στην Ε.Ε.), αλλά σχετικά υψηλό όσον αφορά στις γραμμές μεριζόμενης πρόσβασης (πάνω από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο).

1.1. Οικονομικά Στοιχεία της Αγοράς

Στην παρούσα ενότητα παρουσιάζονται τα βασικά οικονομικά στοιχεία της ελληνικής αγοράς Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών, όπως αυτά προκύπτουν από τους δημοσιευμένους ισολογισμούς των αδειοδοτημένων παρόχων για το διάστημα 2000-2004. Για το 2005, τα διάφορα οικονομικά μεγέθη για τους παρόχους που είναι εισηγμένοι στο Χ.Α., βασίζονται στις ετήσιες οικονομικές καταστάσεις τους, σύμφωνα με τα ΔΠΧΠ. Επιπλέον, έχουν ληφθεί υπόψη στοιχεία που συλλέγει η ΕΕΤΤ σε εξαμηνιαία βάση από τους αδειοδοτημένους παρόχους, αναφορικά με τον κύκλο εργασιών, τις επενδύσεις κ.ά.

Η εφαρμογή των ΔΠΧΠ αιτιολογεί ένα μεγάλο μέρος των μεταβολών που παρατηρούνται στα παρουσιαζόμενα μεγέθη. Συνεπώς, η σύγκριση των οικονομικών στοιχείων των εισηγμένων παρόχων μεταξύ του 2004

Διάγραμμα 1

Πηγή: ΕΕΤΤ (βάσει δημοσιευμένων ισολογισμών)

και του 2005 δεν είναι δυνατή, δεδομένου ότι τα μεγέθη που παρουσιάζονται δεν είναι όμοια.

Η συνολική αγορά, όπως προαναφέρθηκε, χαρακτηρίζεται από μια θετική μεταβολή αναφορικά με τον κύκλο εργασιών και το σύνολο του ενεργητικού, ενώ τα μικτά κέρδη μεταβάλλονται αρνητικά (βλ. Διάγραμμα 1). Σημειώνεται ότι λαμβάνεται υπόψη το σύνολο των οικονομικών στοιχείων για τους παρόχους με Ειδική και Γενική Άδεια.

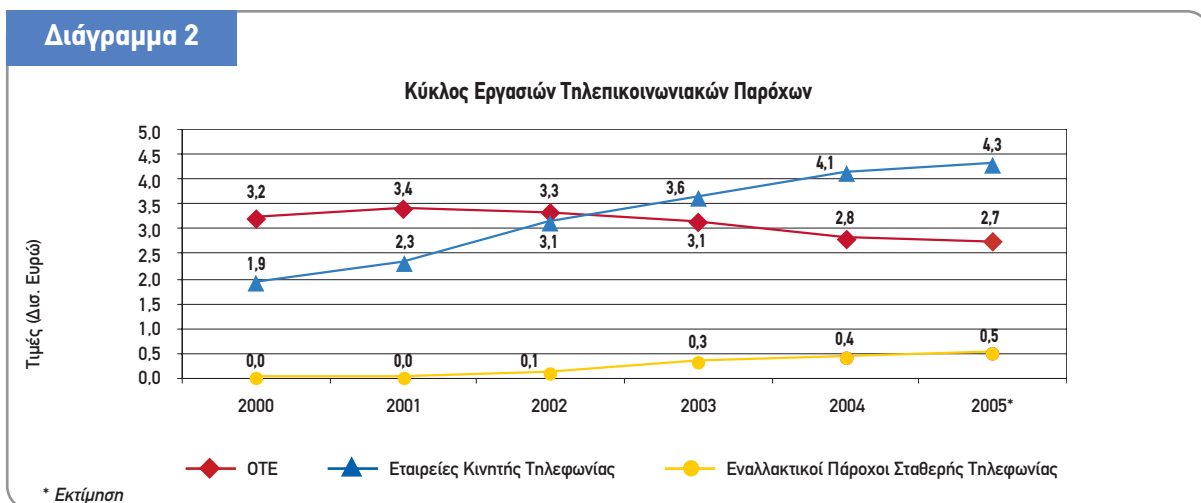
Ο κύκλος εργασιών των παρόχων -δηλαδή το σύνολο των εσόδων κατά τη διάρκεια του έτους- απεικονίζεται στο Διάγραμμα 2. Επισημαίνεται ότι δεν παρουσιάζονται τα στοιχεία για τους γενικά αδειοδοτημένους παρόχους, καθώς και για τους ειδικά αδειοδοτημένους παρόχους που δεν προσφέρουν υπηρεσίες σταθερής τηλεφωνίας.

Σημειώνεται ότι η επίδραση των ΔΠΧΠ στον κύκλο εργα-

σιών είναι σχετικά μικρή. Στο πλαίσιο της μετατροπής των μεγεθών του ισολογισμού του 2004 σύμφωνα με αυτά, η μεγαλύτερη επίδραση ήταν η αρνητική μεταβολή κατά 3,5% στον κύκλο εργασιών του ΟΤΕ για το 2004. Συνεπώς, η σύγκριση με τα αντίστοιχα μεγέθη του 2004 καθίσταται περισσότερο εφικτή. Επομένως, με βάση και τις εκτιμήσεις για τους άλλους παρόχους, ο ΟΤΕ παρουσίασε πτώση κατά 5% σε αντίθεση με τους εναλλακτικούς παρόχους σταθερής τηλεφωνίας και τις Εταιρείες Κινητής Τηλεφωνίας (ΕΚΤ) που παρουσίασαν άνοδο 10% και 5%, αντίστοιχα.

Πιο σύνθετη είναι η απεικόνιση του μικτού κέρδους (το οποίο αποτελεί τη διαφορά μεταξύ του κύκλου εργασιών και του κόστους πωληθέντων). Οι οικονομικές καταστάσεις των εισηγμένων στην πλειονότητά τους δεν περιλαμβάνουν στο κόστος πωληθέντων τα λειτουργικά έξοδα (διοίκησης, διάθεσης, ερευνών και ανάπτυξης), σε αντίθεση με τον ΟΤΕ και την Cosmote.

Διάγραμμα 2

Πηγή: ΕΕΤΤ (βάσει δημοσιευμένων ισολογισμών)

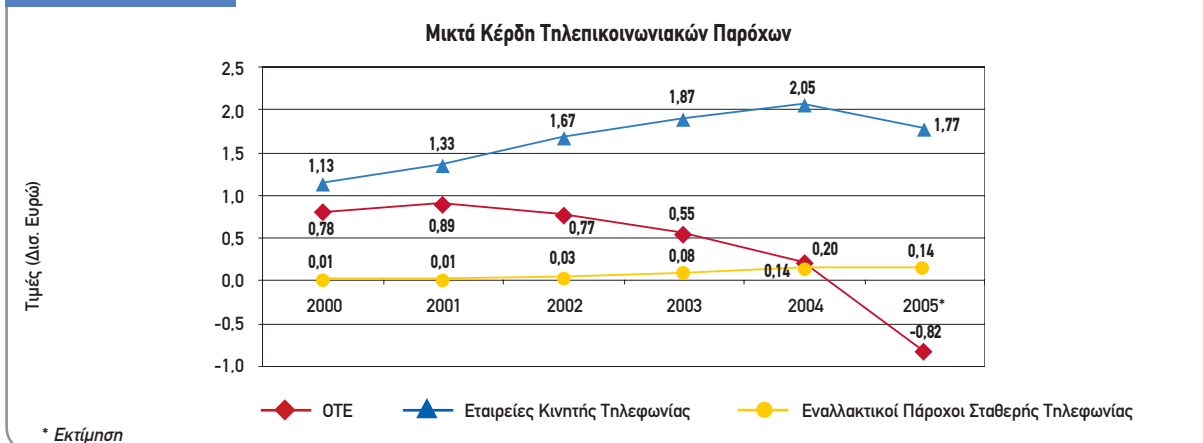
Ως εκ τούτου, η συνολική εικόνα του μικτού κέρδους, όπως παρουσιάζεται στο Διάγραμμα 3, είναι αρνητική.

Η αρνητική μεταβολή στο μικτό κέρδος του ΟΤΕ οφείλεται στο συνολικό κόστος του προγράμματος εθελουσίας εξόδου, το οποίο για το 2005 άγγιξε το 1 εκατ. ευρώ. Σημειώνεται ότι η συμμετοχή του Ελληνικού Δημοσίου (μέσω μεταβίβασης μετοχών σε ποσοστό 4% του μετοχικού κεφαλαίου του ΟΤΕ) στο κόστος του προγράμματος υπόκειται στην έγκριση της Ε.Ε. και δεν έχει ληφθεί υπόψη στα οικονομικά αποτελέσματα του ΟΤΕ.

Η εξέλιξη του συνόλου του ενεργητικού (δηλαδή του συνόλου των οικονομικών πόρων που διαθέτει ένας πάροχος και περιλαμβάνουν πάγια –όπως κτίρια, μηχανήματα κλπ.- καθώς επίσης και κυκλοφορούντα στοιχεία –όπως ταμείο, απαιτήσεις, αποθέματα κλπ.) απεικονίζεται στο Διάγραμμα 4.

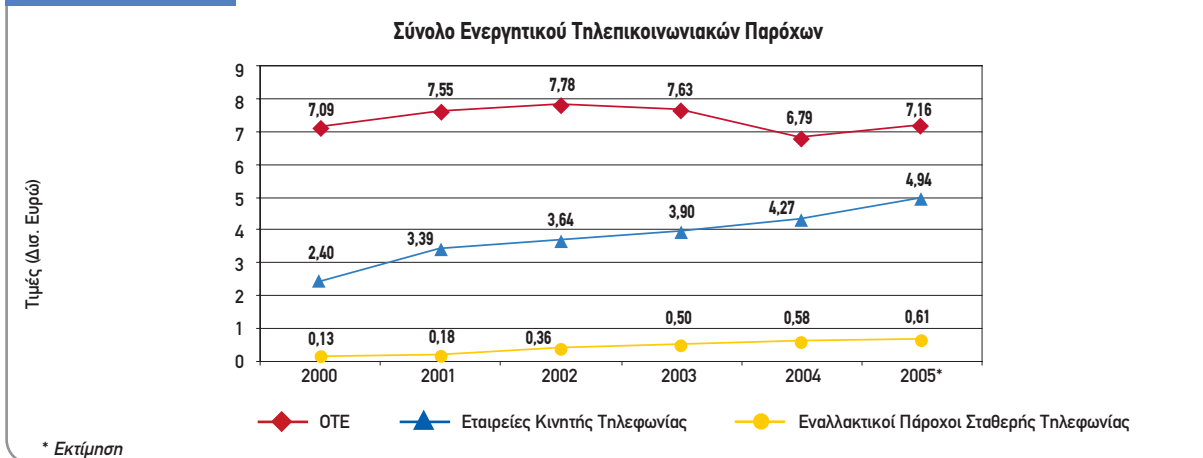
Σύμφωνα με τα ΔΠΧΠ, τα στοιχεία του ενεργητικού είναι σύνθητες, αλλά όχι δεσμευτικό, να κατατάσσονται σε κυκλοφορούντα και μη κυκλοφορούντα ή με βάση τη σειρά ρευστότητάς τους. Στο πλαίσιο αυτό, ο ΟΤΕ

Διάγραμμα 3

Πηγή: ΕΕΤΤ (βάσει δημοσιευμένων ισολογισμών)

Διάγραμμα 4

Πηγή: ΕΕΤΤ (βάσει δημοσιευμένων ισολογισμών)

παρέμεινε πρώτος με σύνολο ενεργητικού 7,16 δισ. ευρώ, παρουσιάζοντας μάλιστα ανάκαμψη από την πτωτική πορεία των προηγούμενων ετών. Οι ΕΚΤ συνέχισαν την εξελικτική πορεία τους, με το εκτιμώμενο σύνολο ενεργητικού για το 2005 να υπερβαίνει τα 4,9 δισ. ευρώ. Τέλος, οι εναλλακτικοί πάροχοι σταθερής

τηλεφωνίας παρουσιάζουν στασιμότητα, δεδομένου ότι η εκτίμηση για το σύνολο του ενεργητικού τους για το 2005 κυμαίνεται λίγο πάνω από τα 600 εκατ. ευρώ.

Στον Πίνακα 1 παρουσιάζονται τα ανωτέρω οικονομικά μεγέθη.

Πίνακας 1

Εξέλιξη Οικονομικών Μεγεθών Τηλεπικοινωνιακών Παρόχων

Κύκλος Εργασιών (δισ. ευρώ)	2000	2001	2002	2003	2004	2005*
ΟΤΕ	3,21	3,45	3,34	3,12	2,85	2,71
ΕΚΤ	1,95	2,95	3,05	3,58	4,08	4,29
Εναλλακτικοί Πάροχοι Σταθερής Τηλεφωνίας (**)	0,04	0,05	0,10	0,29	0,44	0,49
Λοιποί Πάροχοι (***)	0,25	0,43	0,57	0,61	0,50	0,50
Σύνολο	5,45	6,28	7,06	7,60	7,87	7,99
Μικτά Κέρδη (δισ. ευρώ)						
ΟΤΕ	0,78	0,89	0,77	0,55	0,20	-0,82
ΕΚΤ	1,13	1,33	1,67	1,87	2,05	1,77
Εναλλακτικοί Πάροχοι Σταθερής Τηλεφωνίας (**)	0,01	0,01	0,03	0,08	0,14	0,14
Λοιποί Πάροχοι (***)	0,07	0,05	0,01	0,15	0,17	0,18
Σύνολο	1,99	2,28	2,48	2,65	2,25	1,27
Σύνολο Ενεργητικού (δισ. ευρώ)						
ΟΤΕ	7,09	7,55	7,78	7,63	6,79	7,16
ΕΚΤ	2,40	3,39	3,64	3,90	4,27	4,94
Εναλλακτικοί Πάροχοι Σταθερής Τηλεφωνίας (**)	0,13	0,18	0,36	0,50	0,58	0,61
Λοιποί Πάροχοι (***)	0,32	0,83	0,92	0,80	0,66	0,72
Σύνολο	9,94	11,96	12,70	12,83	12,30	13,43

* Εκτίμηση

** Περιλαμβάνονται όλοι οι ειδικά αδειοδοτημένοι πάροχοι που προσφέρουν σταθερή τηλεφωνία.

*** Περιλαμβάνονται οι υπόλοιποι ειδικά αδειοδοτημένοι πάροχοι και οι γενικά αδειοδοτημένοι πάροχοι

Πηγή: ΕΕΤΤ (βάσει δημοσιευμένων ισολογισμών)